

РЕЦЕНЗИЯ

От: *проф. д-р Станимир Иванов Кабаиванов;*
Пловдивски университет „Паисий Хилендарски“ - ФИСН;
3.8 „Икономика“

Относно: дисертационен труд за присъждане на образователна и научна степен **„доктор“** по *„Политическа икономика (микроикономика и макроикономика)“* в УНСС.

Основание за представяне на рецензията: участие в състава на научното жури по защита на дисертационния труд съгласно Заповед № 483/05.03.2021 г. на Ректора на УНСС.

Автор на дисертационния труд: *Илия Димитров Куцаров*
Тема на дисертационния труд: *Финансова интеграция и синхронизация на бизнес цикъла*

1. Информация за дисертанта

Илия Димитров Куцаров се е обучавал по докторска програма към катедра „Икономикс“ на „Общикономически факултет“ на УНСС по научна специалност „Политическа икономика (микроикономика и макроикономика)“ съгласно Заповед на Ректора на УНСС № 499/17.03.2016 г. Обучението е осъществено в задочна форма, финансирано от държавата, през периода март 2016 г. – март 2020 г.

Илия Куцаров завършва средното си образование в Американски колеж в гр. София, с акцент в обучението по математика, физика и английски език. Дипломира се през 2001 г. в УНСС – гр. София, специалност Международни икономически отношения. През 2007 г. получава магистърска степен по Бизнес администрация от „Йохан Волфганг фон Гьоте Университет“, Франкфурт на Майн, Федерална република Германия.

Докторантът има впечатляващ 17 годишен професионален опит във FERI AG, свързана със структуриране, управление на портфейли, количествен и качествен анализ на хедж фондове и анализ на риска.

Предоставените на рецензента материали потвърждават, че Илия Димитров Куцаров е изпълнил успешно и изцяло поставените в индивидуалния план за обучение задачи.

2. Обща характеристика на представения дисертационен труд

Дисертационният труд е в общ обем от 186 страници, от които 156 страници основен текст, включващи увод, три глави, заключение, едно приложение и списък на използваните литературни източници. В изследването са използвани 192 източника, 18 от които са на български език. Цитирани са както класически, така и съвременни научни трудове, което показва сериозната подготовка на автора и професионалния му интерес към проучваните проблеми.

Анализираните проблеми са значими и актуални, като специално внимание трябва да се обърне на тяхното пряко отношение към избора на макроикономически инструменти и политики, които следва да се прилагат в условията на интегрирани и силно зависими, но въпреки това различни национални икономики.

Обект на изследването са финансовата интеграция и синхронизацията на бизнес цикъла в ЕС за периода 2001 – 2018 г. В рамките на дисертационния труд са разгледани отделно старите държави-членки и новите държави-членки на Съюза от Централна и Източна Европа (ЦИЕ), а специално внимание е отделено на България. Предметът на изследването са *„проявленията и динамиката на влиянието на финансовата интеграция върху синхронизацията на бизнес цикъла в ЕС, обособените групи страни и България“*.

За да се провери основната теза в дисертационния труд, а именно, че *„финансовата интеграция на икономиките от ЕС води до дивергенция на техните бизнес цикли, като тази дивергенция се осъществява в различна степен за отделните групи икономики на Съюза и показва определени своеобразия в темпорален план“* са дефинирани шест задачи и пет изследователски въпроса. В уводната част изрично са посочени ограниченията и направените допускания, което заслужава положителна оценка.

Използваните научно-изследователски методи съответстват на поставените задачи и подпомагат достигането на заложените цели.

Първа глава е посветена на теоретичния анализ на финансовата интеграция, бизнес циклите, тяхната синхронизация и взаимодействие. Изложението свидетелства за задълбочената подготовка на автора и представлява издържана основа, върху която стъпват следващите части от изследването.

Във **втора глава** се съдържа подробен анализ на финансовата интеграция и синхронизацията на бизнес цикъла за страните от ЕС. В тази част са въведени и аргументирани показателите свързани с измерване на наблюдаваните процеси, тяхната оценка и обяснение. Трябва да се отбележат усилията на автора по формиране и обосновка на нов измерител за синхронизация на бизнес цикъла, който да преодолее част от недостатъците на съществуващите индикатори. Смятам че изложението ще бъде още по-пълно, ако главата представи по-подробно ограниченията и аргументацията на интервалите от стойности, за част от показателите, като например $SYNCR_{i,j,p}$ на стр. 107.

В **трета глава** е представен иконометричен модел за анализ на въздействието на финансовата интеграция върху синхронизацията на бизнес цикъла за отделни групи страни в ЕС. Специално внимание е отделено, както на обосновката на използваните иконометрични модели, така и върху анализа на финансовата интеграция и бизнес циклите в България. Използвания инструментариум за проверка на хипотези и изследване за стационарност е адекватен на разполагаемите данни.

В **заклучението** са представени основните изводи от изследването, получените резултати и препоръки за конкретни икономически политики на ЕС. Последователното изложение на получените изводи е обвързано с поставените задачи и акцентира върху връзката на постигнатите резултати и основната цел на дисертационния труд.

Илия Куцаров показва много добра осведоменост относно съвременните проучвания по дадената тематика. Балансираната и ясна структура са доказателство за неговата последователност, желание за работа и добро взаимодействие с научния ръководител.

3. Оценка на получените научни и научно-приложни резултати

Резултатите от изследването имат определена практическа значимост, тъй като позволяват да се анализират процесите на финансова интеграция и дивергенция на бизнес циклите в националните икономики. Идентифицираните фактори и отправените конкретни препоръки имат

конкретно приложение към избора на макроикономически инструменти и дългосрочни политики.

Смятам, че интерес представлява и използването на РСА анализ в опита да се установят водещите латентни фактори, като при това се елиминират силно специфичните за отделните страни характеристики.

4. Оценка на научните и научно-приложни приноси

Следните научни и научно-приложни приноси могат да бъдат открити в дисертационното изследване:

- Изследвани и обособени са основни характеристики, определящи финансовата интеграция и синхронизация на бизнес цикъла за отделни държави от ЕС.
- Предложен е индикатор, който може да оцени и обхване промените свързани със синхронизацията на бизнес цикъла между две национални икономики.
- Анализирани са най-важните особености на финансовата интеграция и синхронизация на бизнес цикъла за България, спрямо другите страни от ЦИЕ, както и водещите икономики в ЕС.

В дисертационния труд са използвани адекватни на поставените цели и задачи аналитични инструменти и модели. Приносните моменти са представени и обосновани в автореферата.

5. Оценка на публикациите по дисертацията

Докторантът е представил списък с три публикации насочени към разглежданите в дисертацията проблеми. Всички са самостоятелни и дават възможност на научната общност да се запознае с важни концепции, решения и резултати от дисертационния труд. Резултатите от работата на Илия Куцаров са докладвани на две международни конференции.

Не са ми известни факти, които да поставят под съмнение личния принос на Илия Куцаров, неговото участие при провеждането на изследването, подготовката и представянето на посочените в автореферата

публикации. Приемам представената декларация за достоверност и оригиналност.

6. Оценка на автореферата

Авторефератът е с обем от 39 страници (35 основен текст) и точно отразява изводите и съществените моменти от дисертационното изследване. Авторът е посочил изчерпателно и коректно претенциите за научни и научно-приложни приноси. Систематично са представени основните иконометрични модели и резултати на изследването.

7. Критични бележки, препоръки и въпроси

Към представеното изследване биха могли да се отправят следните препоръки и критични бележки:

- Би било добре, ако при представяне на отделните показатели свързани с промените в изследваните динамични показатели се добавят препратки към използваните стандартни показатели. Например, въвеждащите изречения на стр. 78 предполагат, че разликите в разпределенията се оценяват само въз основа на средна и медианна стойност, докато реално е използван по-широк набор от показатели.
- Оформлението на представеното изследване би спечелило, ако отделните графики получат подходящите обозначения за представените на тях показатели, като наименование и размерност.
- За изкушените от техническите подробности читатели, би било добре да се добави коментар по какъв начин се третират остатъчните стойности при прилагането на филтъра на Ходрик-Прескот и дали случайните колебания са част от показателя за циклични изменения на стр. 105 (зависимост 2.2).
- Във връзка с използваните регресионни модели, би било добре ако се направи и кратък коментар дали са изпълнени допусканията, които водят до неизместени оценки.
- Интерес представлява въпросът дали при сравнението на възвръщаемости на облигации са направени корекции свързани с разлики в рейтинга и риска.

Отправените препоръки целят преди всичко да подобрят изложението. Като отчитам качествата на направеното изследване и актуалността на тематиката, препоръчвам на докторанта да насочи бъдещите си резултати за публикуване в специализирани издания индексирани в Scopus и/или Web of Science.

8. Заключение

Представеният дисертационен труд е в съответствие с изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и Правилника на Университета за национално и световно стопанство – гр. София. Получените резултати имат съществени практически приложения, което подчертава научно-приложния характер на приносите в изследването. Публикациите и съпътстващите изследването материали са в съответствие със специфичните изисквания на „Общикономически факултет“ на УНСС.

Докторантът Илия Димитров Куцаров притежава задълбочени теоретични знания, практически умения и сериозен професионален опит, които са необходими за провеждането на задълбочени научни изследвания свързани с финансовата интеграция и синхронизация на икономическата активност между отделни страни.

Напълно убедено давам своята **положителна** оценка за изследването, представено от дисертационния труд, автореферат, резултати и приноси, и предлагам на уважаемото научно жури **да присъди** образователната и научна степен „доктор“ на Илия Димитров Куцаров в област на висше образование: 3. Социални, стопански и правни науки, професионално направление 3.8. Икономика, „Политическа икономия (микроикономика и макроикономика)“.

Дата / място
30.04.2021 г.
гр. Пловдив

Подпис:
/проф. д-р Станимир Кабаиванов/